

ter connexionem cum illo, et ideo dicitur quodammodo activa. Isto modus probabilior est, quia salvat veram, et propriam efficientiam respectu propriarum passionum, sed non distinctam ab actione generantis, ne cogamur ponere duplicem actionem respectu proprie passionis, alteram ab essentia, alteram a generante, vel negare, quod generans influat, et attingat ipsas passiones.

Unde non obstat difficultas supra allata, respondetur enim, quod dimanatio entitative est actio proprie dicta, sed quia habet duo principia, alterum a quo primo egreditur, scilicet generans, alterum medio quo attingit propriam passionem, quia connectitur cum illa, ideo respectu primi dicitur actio, seu operatio, respectu secundi emanatio, seu resultantia. Nec sequuntur illa inconvenientia ibi insinuata, quia substantia immediate non agit actione proprie dicta, siquidem illa emanatio ut actio est, procedit a generante mediante ejus virtute activa, ab ipsa autem re genita, cujus est propria passio illa, quae dimanat, non procedit prima et per se illa actio, sed est ab illa ut a medio connexo per se cum passione ut explicatum est, quod non repugnat ipsi substantiae. Nec sequitur, quod idem moveat se ipsum, quia cum illa actio primo, et per se procedat a generante, jam invenitur distinctio inter movens et motum, sicut est inter generans et genitum. Et ad ultimam replicam respondetur, quod propria passio producit ab essentia, a qua dimanat in virtute ipsius generationis, ut primo terminate ad se, et mediante se ad passionem, non per aliam actionem distinctam a generatione entitative.

DICO TERTIO : Etiam una potentia, seu propria passio potest emanare

ab altera, et non immediate ab essentia, quando inter ipsas potentias invenitur aliquis ordo, seu subordinatio. Est D. Thomae I part. quaest. LXXVII, art. VII ad 1 et videri etiam potest in I, distinct. III quaest. IV, art. III et in II, distinct. XXIV, quaest. I, art. II. Est tamen contra P. Suarez loco citato de Anima, numer. XVI et XVII. Deducitur tamen manifeste ex dictis, siquidem ibi ponitur emanatio unius ab alio, ubi ponitur necessaria connexio unius cum alio ordinata se habens, ita quod unum est ratio alterius, sed etiam inter ipsas potentias invenitur hujusmodi connexio, et ordo, ita quod una non convenit nisi mediante alia sicut voluntas non nisi mediante intellectu, et sensus exteriores sunt propter interiores, ergo ista potentia ita attinguntur a generante, quod una est ratio, seu medium attingendi aliam, nec potest illa generatio aequae immediate omnes attingere, sed ideo attingit unam, quia est connexa cum alia, sicut ideo attingit primam passionem, quia est connexa cum essentia.

Sed instat Pater Suarez : Quia neque inter potentias diversorum graduum, neque inter potentias ejusdem gradus invenitur talis activa emanatio, ergo. Non inter potentias diversorum graduum, quia non apparet, quomodo ab intellectu dimanet potentia sentiendi, vel nutriendi, ita quod habeat efficientiam in illas, praesertim quia ad efficiendum requiritur existentia, intellectus autem non prius existit quam sensus, sed e contra, eo quod gradus sensitivus ordine executionis praecedat rationalem. Additur etiam exemplum in rebus inanimatis, sicut humiditas in aere non oritur effective a calore neque e contra, ergo idem erit in potentiis Animae. Neque etiam inter potentias ejusdem gradus, v. g. inter potentias sensitivas apparet, quo-

modo effective emanet visus ab auditu, vel e contra. El ratio est, quia ab illo dimanat aliquid effective, a quo dependet effective, constat autem quod in operatione vitali, visus non pendet ab auditu, neque e contra, sed omnes potentiae dependent immediate ab Anima in suis actibus, ergo et in sui emanatione. Ac denique, sicut Anima confert immediate esse vegetativum, et sensitivum, cur non poterit immediate conferre omnes potentias, sicut et immediate influat in illas?

Respondetur ad primam instantiam, quod ab intellectu immediate, et secundum se non dimanat potentia vegetativa, et nutritiva, sed mediate, quatenus intellectus est conjunctus corpori, et ab intellectu ut conjuncto dimanat sensus internus, ut ei ministrans, et a sensu interno externus, qui ei ministrat, et a sensibus externis praesertim a tactu nutritiva, et generativa, quae eorum temperamento deserviunt. In plantis autem potentiae nutritiva, et generativa, cum non sint conjunctae superiori gradui non dimanabunt ab aliqua potentia priori, sed una ab alia, vel ab ipsa Anima. Nec obstat, quod haec causalis est falsa, quia aliquid rationale est sensibile, ergo rationale non est causa potentialium sensibilibus, et emanationis earum. Respondetur enim, quod illa non est bona causalis, quasi sit adaequata, vel in genere causae formalis, est tamen recte in genere causae finalis, quatenus sensus deservit intellectui ut principali, et est quaedam participatio illius. Emanatio autem unius potentiae ab alia non fundatur nisi in subordinatione potentiae imperfectioris ad perfectiorem, semper enim dimanat imperfectius ab eo quod perfectius est, non e contra, ut docet D. Thomas quaest. III LXXVII, art. VII, ubi inquit: « Quod potentiae Animae, quae

sunt priores secundum ordinem perfectionis et naturae, sunt principia aliorum per modum finis, et activi principii » emanatio autem fundatur in connexione unius cum alio, quatenus est id, a quo aliud participatur, sive per modum principii activi, sive per modum finis.

Ad id quod dicitur requiri existentiam ad efficientiam emanationis, respondetur requiri existentiam in ipso efficiente a quo primo, et per se oritur ista productio, et hoc est generans, vel ejus virtus, non tamen requiritur quod praecedat existentia in facto esse in ipsa essentia, a qua dimanat propria passio, quia non est principium ipsius actionis, sed connexionis primi termini producti, qui est substantia cum secundo termino, qui est propria passio. Et ita D. Thomas locis supra citatis excludit prioritatem durationis inter essentiam, et passiones, sufficit enim, quod complete in facto esse simul existant non quod prius.

Quod vero additur de proprietatibus rei inanimatae respondetur, quod si in eis fuerit connexio, et subordinatio non est inconveniens, quod una oriatur ex alia, verbi gratia, quod ex summo calore in igne oriatur siccitas, et ab humiditate in aere calor, eo quod unum deservit alteri. Si vero nullam connexionem habent, ita quod unum non deservit alteri, non emanabit una mediante altera, quia deest subordinatio.

Ad secundam instantiam respondetur, quod visus non emanat ab auditu, vel e contra, quia inter istas potentias non est ordo, vel subordinatio inter se, sed ab aliquo tertio priori, v. g. ab aliquo sensu interiori, cui ministrat. Non dimanat autem una potentia ab alia, nisi inter eas sit ordinatio, et connexio. Unde non est necessaria dependentia effectiva, et motio unius potentiae

erga aliam in operatione sua, ad hoc, ut emanet altera, sed sufficit aliqua participatio ab illa, et quod ministret, seu deserviat illi, sicut dicit D. Thomas quæstione LXXVII, art. vii: « Quod potentia, quæ sunt priores secundum ordinem perfectione, et naturæ, sunt principia aliorum per modum finis, et activi principii. » Videmus enim, quod sensus est propter intellectum, non e converso, sensus enim est quædam deficiens participatio intellectus. Quare non oportet attendere ad motionem, qua una potentia movet aliam in ordine executionis, cum potius sensus exterior moreat interiorum, et interior intellectum, nec tamen ab illo dimanat, sed potius attendenda est perfectio finis, ita quod aliqua potentia sit superior, cui inferiores ministrent, vel a qua participant perfectionem, ab illa enim dimanant propter connexionem, et subordinationem ad illam.

Nec obstat, quod generatio, quæ in ratione actionis est emanatio prius in executione attingit imperfectum quam perfectum ut vegetativum quam sensitivum, et sensitivum quam rationale. Respondetur enim, quod generatio dispositione considerata, et quando est in fieri, prius attingit imperfectum quam perfectum, siquidem dispositivè procedit. Cæterum considerata perfecte et consummative quando ultimo formam introducit, tunc e converso se habet, prius enim attingit perfectiorem rationem, quam imperfectam, sicut prius attingit formam substantialem, quam accidentalem, eo quod specificatur generatio sic considerata ab eo, quod est ultimum et specificum in tali forma, distinguitur enim generatio hominis a generatione equi penes gradum specificum, et atomum utriusque non penes genericos, et sic

etiam prius attingit potentias, seu proprias passiones gradus specifici, et ultimi, quam gradus imperfectioris, et communioris, quæ illi deserviunt. Et in generatione hominis, licet intellectus secundum se emanet ab Anima ut creata a Deo, tamen intellectus ut unicus corpori, etiam attingitur a generante univerte Animam, ab illo autem ut unicus dimanant sensus non ab eo absolute, quia solum ministrant illi ut univo.

Solvuntur argumenta.

Contra primam conclusionem adduximus, et solvimus instantias, quæst. xii Physicor. citata. Solum in præsentia addimus tria urgeri precipue ab Auctoribus oppositæ sententiæ. Primum, quia distinctio potentialium a substantia est multiplicatio entitatum sine causa, et eadem difficultas remanet in explicando, quomodo eadem forma substantialis possit esse principium radicaliter operans, ac si sit formaliter, et immediate operans; et e converso in ipsa forma accidentali eadem est difficultas, quomodo possit esse principium immediatum operandi, et tamen etiam est actus immediate terminans generationem accidentalem, et formaliter informans. Secundo fit instantia: Cur repugnat dari aliquam substantiam, quæ eminenter contineat vim accidentalis potentia, si enim una forma substantialis potest eminenter continere gradum, cur non poterit eminenter continere gradum accidentis; et sic per se ipsam immediate operari? Tertia instantia est: Quia si distinguerentur potentia, et propriæ passiones ab essentia, possent separate ab illa conservari saltem divinitus, et sic potentia visiva separata posset videre, et intellectus intelligere sine princi-

pio vitali intelligente, et vidente: et tunc maneret Anima æque viva, et intellectiva sicut antea, alias esset destructa, ergo et aliquam operationem haberet, quia sine operatione nulla est vita.

Respondetur ad primam instantiam, necessitatem illius multiplicationis satis supra explicatam esse, quod vero substantia radicaliter sit operativa per seipsam, non habet eandem difficultatem, quia ista radicalis ratio non exigit amplius quam actualitatem ipsam constitutam naturæ sine alio ordine dependente, et specificabili ab operatione accidentali, sed solum, quod sit talis, cui debeatur potentia proxime operativa. At vero quod sit potentia proxime operativa, est impossibile, supposito quod operatio est accidens, ut necessario est in creaturis, quia est egressio ab operante, et aliquando convenit illi, aliquando non: ergo etiam impossibile est, quod potentia ordinata, et specificabilis a tali operatione (specificari autem potentias ab actu ostendimus articulo sequenti) non sit accidentalis, eo quod de ratione potentia est, quod sit reducibilis in actum, et consequenter minor illo: ergo est accidens sicut ille, licet enim potentia visiva videatur eminentior actu, et operatione sua, quatenus producit illam, tamen quia est potentia per se reducta, et constituta in actu ultimo, sed reducibilis, ex hac parte minor est actu, et ordinabilis, et specificabilis ab ipso, ratione cuius actus secundus est perfectior actu primo, ut dicitur prima secundæ, qu. lxxi, art. iii. Neque est simile de emanatione, quæ non est operatio primo exiens a substantia, sed a generante media natura rei productæ. Neque etiam est simile de forma accidentali, quia hoc ipso, quod accidentalis est, est entis ens, et informat subjectum

non ut absolute sit, sed ut ad aliquid deserviat, et talis forma non repugnat quod hoc modo informet, et simul operetur, ut immediatum principium efficiendi, forma autem substantialis non informat, nec terminat generationem, et forma ordinabilis, et specificabilis ab altero, nec ut entis ens, sed ut absolute constituens esse, et ideo non currit similis ratio, sicut in forma accidentali.

Ad secundam instantiam respondetur ex dictis, repugnare quod aliqua substantia creata sit immediatum principium operandi, eo quod non potest dari substantia creata, cujus operatio non sit accidens sed substantia ipsa; siquidem omnis operatio est causalitas, et egressio ipsa ab operante, eique adesse, et abesse sine destructione subjecti potest, et ita oportet, quod potentia immediate elicitæ vitalis operationis, et in actu primo se habens ad illam sit etiam accidens, eo quod omnis potentia est minor actu secundo, et ordinabilis, et specificabilis ab ipso. Et non repugnat, quod una substantia eminenter contineat aliam, non tamen quod per seipsam sine accidentibus exerceat suas operationes, eo quod indigentia accidentium, fundatur in limitatione substantiæ, quæ nunquam potest tolli, hoc ipso quod creata est, diversitas vero gradus non fundatur in sola limitatione, sed in ordine superioris et inferioris, non repugnat autem, quod ordo, vel genus superius faciat eminentiori modo id quod inferius, quia continet illud, ideo enim superioris ordinis est, neque hoc tollit limitationem rei create, quæ gradus istos admittit, sicut tolleretur limitatio, si non indigeret substantia accidentibus.

Ad tertiam instantiam dicitur, non apparere implicationem manifestam, quod propriæ passiones,

quæ sunt realiter distinctæ a subjecto divinitus separentur ab illo, sicut quantitas quæ est propria passio corporis separatur in Eucharistia. De quo videatur M. Bannez 1 par. quæst. lxxvii, artic. 1, dub 1 ad 4. Potentiæ autem vitales si separentur, existent quidem sine subjecto, sed non operabuntur vitaliter sine illo propter essentialem dependentiam vitalis motus a principio intrinseco quod est Anima, quæ est primum principium se movens. Et in illo casu Anima sine potentiis dicitur intellectiva et sensitiva radicaliter, non formaliter proxime, sicut aqua calida est radicaliter frigida, et sic propositiones in quibus affirmantur propriae passionnes, possunt falsificari quoad actualem convenientiam, licet non quoad radicalem, et quoad debitum.

Contra secundam conclusionem objicitur: Quia si propriae passionnes emanant a subjecto non potest reddi ratio, cur quibusdam proprietatibus ablati, seu impeditis aliæ resultent, ut ablata frigiditate aquæ resultat alia frigiditas, et ablato motu gravis resultat alius; quibusdam vero passionibus ablati, aliæ non resultant, sicut ablato visu non resultat alius, et ablato motu cordis non resultat alius. Et ablata existentia, vel substantia non resultaret alia, quia non esset a quo resultaret.

Secundo, fit argumentum ad probandum non posse eadem actione produci Animam, et ejus potentias ex P. Suarez tract. de Anima, lib. II, cap. III, num. vi et x, nam Anima non producit seipsam, et tamen vere producit suas potentias, ergo non potest actio productiva illius esse productiva potentiarum. Deinde, quia istæ actiones separantur, siquidem potest Deus creare Animam impediendo emanationem intellectus, et postea tollere impedimentum,

tunc vere produceretur intellectus extra causas, et non per creationem, quæ jam transacta est, ergo alia actione. Et idem est in aqua, quæ ablato frigore per calorem iterum reducitur ad frigiditatem, id enim fit per novum motum, quo paulatim et successive reducitur, ergo distincta actione ab illa, qua primo producta est. Denique, quia si actio generantis est quæ terminatur mediate ad potentias, et ideo dicitur emanatio, ergo nullo modo potest attribui ipsi essentiæ productio et emanatio talium passionum, siquidem actio illa generantis non potest egredi ab ipsa essentiâ, ergo neque constituere illam causantem, seu efficientem proprias passionnes, quia non emittit ex se illam actionem, siquidem egreditur a generante; si autem est alia actio, quæ egreditur ab essentiâ, hoc est quod intenditur.

Ad primum respondetur, proprias passionnes esse in duplici differentiâ; quædam, quæ emanant ab essentiâ cum dependentia ab aliquo extrinseco tanquam a conditione vel statu, sine quo non conveniunt, quædam vero emanant absolute ab essentiâ sine dependentia ab aliquo extrinseco. Quæ hoc secundo modo se habent, etiam si impediatur, dimanare iterum possunt, dum ipsa natura vel essentiâ non destruitur. Quæ vero primo modo se habent, non poterunt dimanare ab essentiâ, nisi talis conditio, vel status requisitus ponatur, et quia hoc non semper est in potestate ipsius naturæ, ideo non semper emanat propria passio semel impedita. Sic potentia visiva, si semel amittatur, non emanat ab Anima, quia dependet ex dispositione organi, in quo subiectatur, et hoc naturaliter reparari non potest, si semel destruat. Si tamen repararetur divinitus, statim resultaret ab Anima. Ut autem resultat

frigus ab aqua, vel motus a lapide extra centrum non requirit istam reparationem organorum, sed solum ablationem impedimenti. Motus autem cordis semel amissus reparari non potest, quia eo ablato non manet Anima, quæ est principium emanationis ejus, et ideo non potest iterum emanare, nisi iterum Anima uniatur, quod solum potest fieri a Deo. Substantia autem et existentia poterunt iterum resultare ex vi prioris actionis, si semel impediatur, dummodo maneat ipsa natura, quæ erat in alio, nam si non remanet, non mirum, quod iterum non resultent.

Ad secundum argumentum ex P. Suarez respondetur, quod actio generativa et productiva passionum est virtualiter multiplex, et diversam denominationem suscipit attingendo diversos terminos ordinate se habentes, et ita attacto primo termino non amplius dicitur illum producere, sed in virtute illius transit ad secundum, illumque producit jam non producendo primum, nec tamen ideo debet distingui duplex actio sed una virtualiter attingens diversos terminos.

Ad secundam partem argumenti respondetur, non parari actiones, quæ adequate, et totaliter sint distinctæ, sed solum novum complementum et explicationem superaddi ad actionem priorem, quæ fuerat impedita respectu sui termini secundarii. Unde si creatur Anima impedito intellectu, postea sublato impedimento non fit nova creatio, neque actio, totaliter et adequate distincta a creatione, sed prima creatio, quæ virtualiter manet in Anima, sublato impedimento accipit non actionem novam, sed complementum, et explicationem sui, respectu termini, ad quem fuit impedita. Et quoties impeditur illa actio, iterum si tollatur impedimentum compleri et explicari pos-

tulat in illum terminum secundarium, qui sibi debetur. Et ita recte dicit Cajetanus 1 part. quæst. xviii, art. 1, quod illa emanatio propriae passionis erat complementum primæ generationis: sicut, si modo natura humana dimitteretur a Verbo, propria subsistentia resultaret ex vi primæ generationis. Nec ponimus, quod illa prima actio, quæ jam formaliter et entitative cessaverat, reviviscat, quando fit nova emanatio propriae passionis, sed dicimus, quod virtualiter manet in ipsa substantia, quatenus manet primarius ejus terminus productus, et in vi illius primæ productionis in illo termino manentis, resultat non actio nova, sed complementum novum prioris productionis, ut habet connexionem essentiâ cum illa passione.

Et si instes: Quia hoc, quod nos vocamus complementum actionis præteritæ, revera actio est, cum sit vera productio novæ illius proprietatis, et aliquando est cum novo motu, ut cum aqua successive reducitur in frigiditatem, quæ fuerat amissa: solum ergo verbis ludimus vocando complementum actionis, quod vere est actio, respondetur vocari a nobis complementum, et non actionem novam, quia solum respicit partem illius actionis, et non totum, quod ipsa poterat: actio enim generativa, si non impediretur potens erat producere substantiam, et proprias passionnes: posito autem impedimento, quando de novo resultat passio, illa nova resultantia solum est potens in propriam passionem non in substantiam, et propriam passionem simul, et hoc quod est attingere propriam passionem habet in vi connexionis essentiæ jam productæ cum tali passione, et quia producta fuit, non solum ut esset in se, sed ut propriam passionem haberet sibi conexam, impeditur vero illa actio non ut sit essentiâ, sed ut in

illa sit passio, sublato impedimento explicatur actio quoad partem sui, non fit actio nova. Recte ergo vocatur complementum actionis, et non integra, et adæquata actio. Quod vero aliquando fiat cum novo motu, hoc ipsum virtualiter continetur in vi prioris productionis, cui non solum debetur ut propria passio fiat in subiecto, quod producit, sed etiam quod expellatur suum contrarium si ibi sit, et cum remotione illius fiat, illa autem actio, seu emanatio prout est a contrario in contrarium dicitur motus.

Ad ultimam partem argumenti respondetur, quod actio egrediens a generante, non egreditur ab essentia primordialiter, et per se, et eo modo, quo a generante, hoc enim repugnat, cum jam sit egressa illa actio sed est ab essentia, ut a medio ratione cuius illa actio transit ad ulteriorem terminum propter connectionem, quam habet cum essentia, non est autem inconveniens, quod eadem actio pendeat a duplici principio, non ut æque immediate egrediens ab utroque, sed ab uno, ut a primo principio processionis, ab altero ut a medio quasi connectente, et dante rationem ut transeat ad ulteriorem terminum. Et ita essentia non causat passiones per causalitatem totaliter alienam, sed etiam propriam sui, non ut a primo egrediente, sed ut ab applicante et mediante, sicut actio, quæ est a principali agente, est etiam ab instrumento, non ut a primo principio, sed ut a deferente et applicante virtutem agentis ad talem effectum, et similiter a causa prima, et secunda, dependet eadem actio secundum diversam subordinationem. Et hæc actio per se una habet unum terminum adæquatam per se, plures autem inadæquatos, et ordinate se habentes, unum scilicet primarium, et specificativum, alterum secunda-

rium et consequentem, sicut ignis plura corpora calefacit, et sol plura subiecta illuminat.

ARTICULUS III.

Utrum potentia specificentur, et distinguantur per actus et objecta?

Generaliter loquendo constat potentias, habitus et actus esse quoddam genus entis, nec pure absolutum, nec pure relativum, sed habere rationem absoluti cum aliquo respectu transcendentali ad alterum, eo quod tribuuntur a natura in ordine ad alterum, ad quod deserviunt, et ideo non sunt pure absoluta, et quia deserviunt non ad pure recipiendum, sed ad operandum, ideo non se habent ut pure relativa. Sed tamen quia essentialiter, et intrinsece, id est, ex proprietate suæ naturæ ordinantur ad alterum, ideo dicuntur specificari ab illo. Et inquirimus tria. Primum, in quo genere causæ dependant, et accipiant specificationem ab altero. Secundum, quomodo sumatur unitas et distinctio potentiarum ab unitate, vel distinctioe objecti, an a formali, vel a reali unitate; et quid sit in objecto formalis, et propria ratio objectiva. Tertium, an sit eadem ratio specificandi in potentiis et in actibus.

Circa primam difficultatem, ut Cajetanus recte observat 1 p. quæst. LXXVII, art. III, potentias distingui per actus et objecta quatuor modis intelligi potest. Primo, quod *ly per* dicat causam intrinsecam, id est, differentiam ipsam specificam potentiarum, et hoc nullus potest dicere, cum constet objectum esse extra ipsum actum et potentiam; et sic non posse esse intrinsecam ejus differentiam. Secundo, potest intelligi, quod distinguantur per actus et

objecta, non tanquam per causas, sed tanquam per effectus secutos, ut per aliquod posterius. Sed hoc non est distinguere potentias vere et proprie per actus et objecta sed distinctas supponere, et solum earum distinctionem tanquam per effectum vel signum manifestare, siquidem actus ut effectus, est aliquid posterius ipsa unitate vel distinctione potentia, et sic jam supponit illam, non causat, atque adeo solum potest esse signum et manifestativum ejus. Non autem in presenti non inquirimus, an potentia manifestentur distinctæ per actus et objecta, sed an distinguantur.

Tertio, intelligi potest quod potentia dependant ab actu et objecto, non ut a causa specificante secundum specialem modum causandi, sed ea ratione communi, qua omnes res pendant a causis extrinsecis, scilicet a finali et efficienti, respectus enim ad istas causas transcendentaliter et intime imbibitur in omni re creata.

Quarto denique, potest intelligi potentias per actus et objecta, tanquam per causas quidem extrinsecas, sed non illa solum ratione communi, qua res omnes transcendentalem ordinem dicunt ad causam efficientem et finalem, seu specialia ratione, quatenus licet extrinseca principia sint, pertinent tamen ad diffinitivum principium potentiarum, quod est induere rationem causæ formalis extrinsecæ.

Hæc est communis Thomistarum sententia, quam his verbis expressit S. Thomas 1 p. quæst. LXXVII, art. 1 ad 1: « Actus licet sit posterior potentia in esse, tamen est prior in intentione secundum rationem, sicut finis agente; objectum autem licet sit extrinsecum, est tamen principium vel finis actionis, principio autem et fini proportionantur ea, quæ sunt extrinseca rei. » Ubi in

prioribus verbis exclusit opinionem, quæ specificat potentias ab effectibus, et tanquam a posteriori, dum distinguit in actu rationem effectus, secundum quam est, posterior in esse, eo quod efficiens proprie respicit in effectu dare illi esse et existentiam, seu ponere extra causas, et sic actus in quantum est quidam effectus, id est, ut habet existentiam a causa, sic non specificat illam; specificatio enim abstrahit ab esse. Alio modo sumimus actum, ut est prior in intentione secundum rationem; ubi non sumitur actus prout est quædam entitas, seu effectus productus in sua existentia, sed secundum rationem suam, id est, secundum formalem rationem, qua respiciuntur a potentia: quod in ultimis verbis declarat, dum dicit: « Quod principio et fini proportionantur, ea quæ sunt extrinseca rei. » Ubi per *ly extrinseca* excludit sensum illum, quod objecta sint intrinseca differentia potentiarum. Et per *ly proportionantur*, excludit sententiam illam de specificatione ab objecto secundum communem rationem causæ agentis, vel finalis, eo quod proportio et coaptatio ad alterum respicit illud secundum id quod essentiale est tali proportioni, non secundum rationem existentia, coaptatio enim unius rei ad alteram cui proportionatur non est dependentia in existendo, sed ab existentia abstractit, et ad definitionem pertinet ipsius proportionis.

Et ex hoc sumitur fundamentum prædicte sententiæ, quia omnis dependentia quam imaginari possumus, vel est in ipsa ratione existentia, vel ut abstrahit ab existentia ipsa constitutione essentiali. Quæ dependent ab alio in existentia, prout sic non specificantur ab illo, specificatio enim et definitio abstrahunt ab existentia, quia existentia nulli rei creatæ essentialis est, neque ad

definitionem pertinet: constat autem quod omnis dependentia ab efficienti, est solum dependentia quoad existentiam, quia efficiens ut tale, solum respicit rem sub existentia seu ut ponendam extra causas; et eodem modo finis solum habet movere efficiens ad agendum, et consequenter in eadem linea respicit effectum, scilicet in ordine ad existentiam. Unde respectus ad efficiens, et ad finem prout sic non specificat, quia non respicit definitionem rei secundum se, sed sub existentia. Constat autem dari aliqua, quae non solum in sui definitione et specie secundum se sumpta dicunt ordinem ad alterum ad quod definiuntur, et sine quo non constituitur eorum species, sicut patet in his quorum essentia consistit in proportionem et coaptationem cum altero, sicut se habet potentia et actus ad objecta, ergo specificantur per illa non secundum ordinem efficientis et finis, quae licet sint causae extrinsecae, tamen non respiciunt rem nisi secundum ordinem existentiae, non sine illa, ergo respiciunt illa secundum rationem causae formalis, materialis enim hic locum non habet (materia enim non est objectum sed subiectum rei) et non secundum rationem causae formalis intrinsecae, quia objectum est extra potentiam et separatum ab ipsa, ergo secundum rationem causae formalis extrinsecae.

Quod si dicas: Nam potentia passiva non minus specificatur ab objecto et actu, quam activa, et tamen passiva solum potest specificari a movente a quo patitur, movens autem, et efficiens idem sunt, ergo ruit doctrina tradita, quia vel debemus ponere aliquid specificari per ordinem ad efficiens, vel negare quod potentia passiva specificetur a suo principio extrinseco quod est movens.

Respondetur doctrinam traditam in utraque potentia procedere, tam passiva quam activa, ut expressit S. Thomas II de Anima, lect. VI, dicens: « Quod quia potentia est quoddam principium agendi, vel patiendi, oportet quod actus ponantur in definitionibus potentiarum: » constat autem quod non minus essentialiter et per se ordinatur potentia activa ad actum quem facit, quam passiva ad actum quem recipit; activa autem specificatur ab actu, quem facit, non quatenus facit, sic enim ponit illum in esse, sed quatenus proportionatur illi ut faciat, ex proportionem enim ad actum et objectum constat specificatio per proportionem ad actum quem recipit, et ad objectum a quo movetur. Unde objectum movens potentiam passivam dicitur determinare ad actum, et movere per modum principii formalis, et non movet quoad exercitium tantum, sed quoad specificationem ut docet D. Thomas I-II, quaest. IX, art. I, datur ergo motio potentiae passivae non effectiva, sed formalis et specificativa. Imo finis licet specificet actum humanum, non tamen id facit finalizando et sub causalitate finis, sed ut induit rationem objecti, ut bene advertit Cajetanus I-II, quod... art. III. Et ita alia est causalitas, seu motio finis et efficientis, alia objecti ut formalizans et specificans. Quare potentia passiva non specificatur a movente, ut movens est quoad exercitium, sed a movente quoad specificationem et per modum principii formalis, quod est ipsa forma ut ratio agendi formalizans, non a motione efficientis, ut efficiens est.

Quod si dicas: Nam D. Thomas in locis citatis, quando explicat quomodo potentia et actus specificantur ab objecto, ponit exemplum in causis efficientibus, sicut calefactio, inquit, est a calore, et infri-

gidatio a frigore, ergo sentit quod principium specificans est effectivum, calefactio enim effectiva est a calore, respondetur quod D. Thomas non sumit specificationem a principio effectivo quomodocunque, sed ut fundante, seu habente proportionem formalem, quatenus scilicet est causa efficiens per se per seitate quarti modi, ut calidum calefacit, sic enim calefactio specificatur a calido, ut a ratione formali, per se enim petit talem proportionem, nec potest intelligi calefactio per se in quarto modo nisi a calido, et sic intrat in conceptu essentiali calefactionis non quatenus efficiens illius praecise, sed quatenus proportionem per seitate quarti modi fundans. Quod si sit causa aequivoca calefactionis, erit virtualiter, et eminenter in quarto modo sicut eminenter est calidum; omne autem calidum in quarto modo per se calefacit, sicut aedificator aedificat, et medicus curat, sive sit formaliter talis, sive eminenter.

Secunda difficultas.

Circa secundam difficultatem presupponenda sunt duo. Primum, quod in objecto aliud est ipsa entitas, quae materialiter in eo consideratur, aliud ipsa formalitas objecti secundum quam pertinet ad talem potentiam et actum, illumque specificat, aut distinguit: quae formalitas nihil aliud est, quam proportio ipsa, seu coaptatio cum tali actu vel potentia, proportio autem respectus est. Et hinc contingit posse plura objecta entitative, et materialiter diversa convenire in una formalitate objectiva, et e contra posse in una entitate materiali objecti fundari diversas formalitates objectivas, sicut manifeste patet exemplis, videmus enim corpora substantialiter di-

versa, ut lapis, lignum, homo convenire in una ratione colorati, et proportionem movendi visum: et e contra eandem entitatem, v. g. lapidem fundare formalitatem visibilibus ut coloratum, et tangibilibus ut frigidum, et intelligibilibus ut substantiam, et generabilis ut e materia producibilis, et creabilis ut ex nihilo factibilis. Unde bene dixit Cajetanus I part. quaest. I, art. I ad 3, aliam esse divisionem rei ut res, aliam objecti ut objectum. Et scientiae dicuntur secari, sicut et res, non quidem in esse rei, sed in esse et formalitate objecti.

Ex quo colligitur, quod sit objectum formale, quid materiale, quid adaequatum. Dicitur enim objectum adaequatum illa ratio, quae terminat, et complectitur quidquid potest cadere sub attingentia alicujus potentiae, sive primario, sive secundo tam quoad rationem formalem sub qua attingitur, quam quoad materiale quod attingitur. Objectum formale dicitur illa formalitas, seu respectus, secundum quem fit proportio et coaptatio inter objectum et potentiam. Materiale dicitur illud, quod tali habitudini, seu formalitati subternitur, et subiectum ejus est. Sunt autem diversi termini, quibus explicantur rationes istae objectivae, sicut dicitur ratio formalis *sub qua*, ratio formalis *quae*, objectum *quod*. Ratio formalis *sub qua* sumitur dupliciter, uno modo ut tenet se ex parte potentiae, seu habitus, et sic est ipsa ultima ratio virtutis qua determinatur et proportionatur erga tale objectum. Alio modo sumitur ex parte ipsius objecti et sic est ultima formalitas proportionans, et coaptans objectum potentiae, vel actui, sicut in objecto visibili color non est ultimum quod proportional objectum visui, sed lux, et ideo lux potest dici ratio *sub qua* ex parte potentiae. Ratio quae dicitur solum

ex parte objecti, non ex parte potentiae, et est illa formalitas quae constituit objectum attingibile a potentia vel acta, etiam si non sit ultima formalitas, sicut color est ratio quae attingitur in corpore, et non solum lucidum. Non tamen repugnat, quod etiam aliquid quod est ratio *sub qua* ex parte objecti, sit etiam ratio quae attingitur tanquam ultimum, sicut lux attingitur in re visibili. Denique, objectum quod est ipsum totum quod constat ex objecto materiali, et formali, in hoc enim fertur potentia, non tanquam in rationem, seu formam attingendi, sed tanquam in rem attackam.

Secundo, supponimus non attendi formaliter in objecto potentiae, realitatem, seu entitatem prout habet esse in se, sed proportionem et coaptationem ad potentiam. Quae quidem proportio, ut subjective existat in re, debet esse realis, sed secundum comparationem ad potentiam non consideratur formaliter quod sit subjective in ipsa re, sed quod se habeat objective ad talem potentiam, licet aliunde, si potentia ipsa solum respiciat ens reale, etiam in ratione objecti realitatem petat, non prout existentem, sed prout comparatam ad potentiam, existentia enim semper est in ordine ad se, et subjective, ad potentiam autem semper se habet objective. Unde ens rationis, licet in se subjective non habeat realitatem, potest tamen esse objectum actus intellectus, et specificare illum ratione proportionis objectivae quam induit in ordine ad intellectum, quando habet fundamentum reale, et ad instar realitatis concipitur, tunc enim perficere et specificare potest intellectum perfectione reali, non innata sibi, aut existente in se, sed emendicata et appropriata ab entitate reali ad cuius instar objective concipitur, ut diximus in

Logica qu. 1, art. III ad 1. Et ita, licet realitas et entitas subjective considerata conveniat enti reali, et rationis analogice, et non eodem modo simpliciter, objective tamen simpliciter et univoce inveniri potest in ente rationis, quia supposita emendicatione ab ente reali, et fundamento ipsius, proportio ipsa et coaptatio ad potentiam, quae sola pertinet ad rationem objectivam, per se invenitur, quia vere et proprie coaptatur, ita ut verum et proprium actum intelligendi terminet, sicut alia objecta.

Nec obstat, quod ens rationis habet esse per ipsum actum intellectus, ergo non perficit, nec specificat illum, sed perficitur ab illo. Respondetur enim, quod ens rationis habet esse ab intellectu per modum existentiae non realiter, sed denominative, scilicet quantum ad denominationem cogniti, quae consequitur actum intellectus, et ideo talis denominatio consecuta non est ratio perficiens intellectum, sed ut effecta et consecuta, perficit autem ens rationis intellectum in quantum antecedenter ad istam denominationem, ratione sui fundamenti induit coaptationem, et proportionem objectivam, qua vere et proprie terminat ut objectum intellectus, eo quod licet sit ens factum, non tamen fide obicitur et intelligitur, sed verum actum terminat vera terminatione, etsi ficta entitate.

His positis difficultas est, quomodo distinctio realis potentiarum et actuum sumi possit ab objectis non realiter distinctis, sed solum formaliter vel secundum rationem. Multi enim difficile intelligunt quomodo sola distinctio rationis in objectis possit distinctionem realem causare in potentiis, sicut verum et bonum quae in objectis solum ratione distinguuntur, causant distinctionem realem in intellectu et voluntate.

Ceterum in hoc non invenio specialem difficultatem, quia objectum non distinguit potentias vel actus ratione distinctionis, quam in se habeat, sed ratione specificationis quam praebet, hoc ipso quod specificat objective, et specificatio ipsa realis est, utpote actibus et potentiis realibus conveniens, sic enim distinctio realis esse debet, quia realitas specificans realem distinctionem involvit. Non est autem difficile intelligere, quod causa, seu virtus quae entitative est una, causet effectus realiter distinctos, quia non causat illos per distinctionem quam in se habet sed per virtutem, quae potius quanto magis est unita seu una, plures effectus facit, sicut patet in virtute solis, et in virtute Divina respectu omnium creaturarum. Sic similiter in objectis bene stat, quod entitative objectum sit unum, et tamen causare possit diversas specificationes reales, quia virtualiter est multiplex, et in illo fundantur diversae rationes formales; de quo videri potest Cajetanus 1 p. quaest. LXXVII, art. III, circa solutionem ad tertium. Ubi etiam S. Thomas docet, quod id quod est idem secundum rem, et diversum secundum rationem potest ad diversas Animae potentias pertinere. Et videri etiam potest ibidem quaest. LVIII, artic. II ad 2, ubi ostendit intellectum et voluntatem differre realiter, etiamsi verum et bonum, quae sunt ejus objecta, differant ratione, eo quod diversitas potentiarum non sumitur ex distinctione materiali objectorum, sed ex formali.

Tertia difficultas.

Circa tertiam difficultatem, an sit eadem ratio specificandi in potentiis et in actibus, respondetur juxta D. Thomam quaest. LXXVII citata,

potentias specificari ab actibus immediate, et idem est de habitibus, quia habent rationem actus primi, immediatus autem ordo actus primi est ad actum secundum, licet potentia sit principium operativum magis universale, et indifferens, quam actus, habitus vero magis determinatum, et magis se habet ut principium dispositivum ad operandum, quam per se primo operativum, ut diximus in Logica q. XVIII, at vero actus secundus, cum sit ipsa operatio, non ordinantur ad ulteriorem actum, sed solum ordinatur immediate ad objectum, circa quod versatur, et ita specificatur ab illo, observando tamen id quod dictum est, quod specificatio ista, et distinctio sumatur ex diverso objecto formali, non materiali.

Et hoc quidem non solum habet verum in actibus immanentibus, sed etiam transeuntibus, qui sumunt suam diversam specificationem ex objectis formaliter consideratis et non solum materialiter, licet oppositum probabilius judicet Suarez tractat. de Anima, lib. II, cap. II, num. XV, et videri etiam potest disput. XLVIII Metaph. sect. II et III. Sed tamen oppositum diximus in v Physic. q. X, artic. I. Et constat in multis actionibus, quae versantur circa eundem terminum materialem, et tamen specie distinguuntur, sicut idem homo potest fieri per generationem, creationem, et transubstantiationem quae sunt actiones specie diversae: et circa eundem locum potest terminari ascensus et descensus et motus obliquus, et idem vivens produci ab alio vivente generatione vitali, vel a sole generatione non vitali, et multa alia exempla multiplicari possunt in actionibus transeuntibus, in quibus attingitur idem terminus materialis, sub diversis tamen formalitate, imo circa eundem terminum numero, da-

tur diversus modus agendi causæ superioris, et inferioris. Verum quidem est, quod ut ibidem notavimus, quando actiones specie distinctæ circa eundem terminum versantur, non solum differunt ex parte modi tendendi, sed ex parte alienius formalitatis attacktæ, et reluctantis in termino ad quem ita quod aliquid producat ab una actione quod non ab alia per se loquendo, ut ibidem inductione ostendimus. In actionibus autem immanentibus non est necesse, quod ex parte objecti attackti aliquid attingatur per unum actum, quod non per alium, sed sufficit, quod ex parte medii, et modi attingendi sit diversitas, sicut eadem conclusio, quæ soletur per medium physicum, et per medium mathematicum, non differt ex parte rei scitæ, sed ex parte medii, seu principiorum quibus probatur, vel manifestatur una vel altera, quod est differre ex parte diversæ scibilitatis.

Quod si dicas: Quia in objecto nihil reale est, sic attingi ab actu immanente, sed denominatio quædam extrinseca, respondetur objectum non dici formare, nec specificare actum ratione denominationis extrinsecæ, desumptæ ab actu tendente ad se, sic enim daretur circulus in specificatione actuum, quia actus desumitur ad objectum formale ex eo quod attingitur a tali actu, sicque præsupponeretur actus, ut objectum haberet formalitatem specificantem, si formalitas illa esset extrinseca denominatio ab actu desumpta. Formalitas ergo specificativa objecti fundatur in ipso objecto antecedenter ad actum, et ad ipsam denominationem ex illo derivatam, et est ipsa proportio, qua objectum est attingibile et terminabile tali modo ab actu, non denominatio illa qua attacktum est ab actu. Hæc autem proportio et coaptatio objec-

ti, vel realiter, et intrinsece est in ipso objecto, quia ex se fundat talem cognoscibilitatem in propria entitate, vel est realitas connotata ab ipso, si ex propriis et intrinsecis non cognoscatur, sed ad instar alterius, et connotative ad alterum.

Quomodo vero distinguantur objectum motivum, et terminativum, late diximus in Logica, quæst. XXI, articulo quarto.

De subjecto vero potentialium, an sit compositum, vel ipsa Anima, non est specialis difficultas, præter eam, quæ a nobis discussa est de subjecto omnium accidentium lib. I. de Generat. quæst. IX, artic. III. Quod autem sint genera potentialium in viventibus, jam supra quæstione præcedenti ostendimus esse quinque, quod ibi explicatum est.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur: Quia unica potentia potest respicere plura objecta etiam realiter diversa, et e contra unum objectum potest respici a potentiis realiter diversis, ergo non adæquatur inter se multitudo objectorum et unica potentia indivisibilis, vel e contra. Nec sufficit dicere, quod licet objecta sint plura specie diversa, actus tamen qui est immediatum specificativum potentie est unus speciei. Nam contra est, quia etiam in eadem potentia inveniuntur actus specie diversi, ut actus fidei, scientiæ, opinionis, etc. Et similiter in voluntate, ergo eadem manet difficultas. Confirmatur, quia potentia est una, ergo specificativum unum, ergo vel actus solum, vel objectum solum, non autem actus et objectum. Respondetur ex dictis potentiam non specificari ab objectis materialiter sumptis, sed formaliter, et secundum illam proportionem, qua coaptantur potentie, unde

si sint plura objecta formaliter, semper erunt plures potentie, licet sint unum entitative, et materialiter, et similiter e contra, etiamsi sint plura materialiter, si informalitate una conveniunt, eandem potentiam specificabunt. Quod vero dicitur de actibus specie distinctis, respondetur dari quidem in aliqua potentia plures actus specie diversos secundum suas peculiare rationes, et objecta quæ attingunt, convenire tamen in aliqua ratione universaliori, secundum quam procedunt a potentia, et ista ratio quæ superior est et universalior respectu actuum, est adæquata et specificativa respectu potentie, quæ est principium magis universale, quam quilibet actus, et ita universalius specificativum respicit; quæ ratione dixit S. Thomas prima secundæ, quæstione LIV, articulo primo ad primum, quod potentie differunt secundum rationem genericam objectorum, habitus vero secundum specificam.

Ad confirmationem respondetur, quod non repugnat esse unum specificativum potentie immediatum, aliud mediatum et sic specificatur potentia immediate ab actibus, ut conveniunt in uno modo procedendi, vel immutandi illam, mediate vero ab objectis quatenus illo modo sint attingibilia ab omni actu talis potentie, sicut enim potentie respiciunt, et ordinantur ad actus, ita actus ad objecta. Nec obstat, quod actio specificatur a principio ut sæpe dicit D. Thomas, et sic non potest specificari a termino, qui est objectum. Respondetur enim quod in potentiis cognoscitivis etiam objectum habet rationem principii quatenus per modum speciei occurrit focundando potentiam: in alia autem specificatur actio a principio non ut pure effectivo, sed ut formaliter proportionato ipsi termino ad quem et ordinato ad illum in quar-

to modo per se ut diximus; et sic non excludit terminum objectivum in ipsamet proportionem quæ ad illum est.

Secundo arguitur: Quia actus, et objecta sunt posteriora potentiis, actus enim procedunt a potentiis, objecta autem attinguntur ab actibus, et ut attackta, sunt posteriora illis, ergo non possunt specificare potentias per modum causæ specificantis a priori, sed per modum effectus, et a posteriori. Nec potest dici, quod licet actus in uno genere sint posteriores ut effectus, in alio sunt priores ut finis, nam contra est, tum quia actus non est perfectior potentia, cum potentia sit causa ejus, ergo neque finis, quia finis perfectior est iis, quæ sunt ad finem; et similiter objecta aliquando sunt imperfectiora actibus et potentiis; tum etiam quia potentia et actus sunt quædam qualitates absolute, ergo in se intrinsece constitui debent, et non per aliquid extrinsecum, quia in se non sunt res respectivæ. Quod si respicit finem tanquam causam, sicut etiam efficientem, hoc etiam convenit ipsi substantiæ quæ causam efficientem respicit, et finalem, et tamen non specificatur ab illis, quia res absoluta est, ergo similiter potentia, et actus, quia res absolute sunt, non dicuntur specificari a fine, sicut nec ab efficiente. Confirmatur, quia si potentia specificatur ab objectis, etiam habitus specificabuntur, hoc autem est inconveniens, quia res tam diversæ, sicut habitus et potentia non possunt habere idem specificativum, scilicet actum et objectum.

Respondetur solutione data, quod actus sunt posteriores potentia in existendo seu in exercitio, priores autem in intentione et per modum finis. Quæ est solutio S. Thomæ prima parte, quæstion. LXXVII, articulo III ad I, et similiter objecta sunt

posteriora actibus in exercitio attingentia passiva, sunt tamen priora in ratione specificationis, et proportionis, quam exigunt respectu actuum et potentiarum. Ad replicam respondetur ex supra dictis, quod operatio potest dupliciter considerari, primo ut entitas quaedam est per modum effectus, vel causalitatis derivatae ab ipsa causa, et sic non est finis operantis seu finis cuius gratia, sed est finis effectus, qui non est perfectior suo efficiente sed potius ab ipso perficitur, imo sic operatio potius est medium seu causalitas ad effectum quam finis. Alio modo sumitur actus seu operatio, prout praecise constituit in actu secundo ipsam potentialitatem causae operantis, quae est in actu primo, et sic est finis non tam ipsius causae, quam potentialitatis eius, et potest specificare ipsam potentiam, eo quod potentia ut constituta in actu secundo est finis sui ipsius, ut solum constituta in actu primo. Itaque potentia respicit operationem ut finem, id est, se ipsam, ut operantem in actu secundo, quod est operationem in concreto, et non secundum se seorsum habere rationem finis.

Ad secundam replicam dicitur, quod potentia et actus sunt aliquid absolutum, ut distinguitur a relativo praedicamentali et secundum esse, non ut distinguitur a transcendentali, et secundum dici. Itaque non dependent ab aliquo extrinseco ut a pure terminante, sicut relativa secundum esse, bene tamen ab aliquo extrinseco ut specificante, a quo scilicet dependent non solum quoad existentiam, sicut a causa efficiente, et finali extrinseca, sed quoad constitutionem in ipsa propria specie, ut supra diximus. At vero substantia non dependet ab aliquo fine, vel efficiente, vel a quocunque alio extrinseco tanquam a specificante, sed solum dependet a

fine, et efficiente ut a causante existentiam et esse. Unde nihil est omnino absolutum tam in specie, quam in existentia, nisi solus Deus.

Ad confirmationem respondetur, specificari habitus, et actus, et potentias ab objectis, sed non eodem modo, nec cum eadem universalitate, et indifferentia, et immediata tendentia: actus enim secundus immediate tendit ad objectum, habitus autem in actu primo determinato, et disponente potentiam ad operandum bene vel male; potentia autem in actu primo indifferenti et universaliori, et ut simpliciter principium operandi. Et sic diverso modo respiciunt objectum, et unum ut subordinatum alteri.

Ultimo arguitur: Nam si potentiae specificantur ab actibus, et objectis, ubi sunt eadem objecta et actus erunt potentiae ejusdem rationis, sed potentia visiva equi, et hominis habent idem objectum, scilicet colorem visibilem et non sunt ejusdem speciei, quia sunt proprietates emanantes a formis speciei, diversis et consequenter etiam debent esse diversae speciei, eadem enim proprietates specifica non potest emanare a principiis speciei diversis, sic enim esset proprium utriusque, quod repugnat.

Respondetur aliquos sentire, quod istae potentiae, possunt considerari dupliciter; uno modo respectu subjecti, cujus sunt proprietates naturales, et sic differunt specie, quando consequuntur ad diversas naturas; alio modo respectu objecti, circa quod versantur, et hoc modo non differunt specie nisi objecta diversa sint formaliter; sic visus equi et hominis in ratione potentiarum sunt ejusdem speciei, licet in ratione propria tantum differant specie. Ita Cajetanus II de Anima, capit. x, et explicatur exemplo mallei ferrei, et auri qui differunt speciei in ratione

metalli non in ratione artificialis, et membra hominis et leonis differunt specie propter diversam dispositionem licet eandem operationem exerceant. Sed huic solutioni restat explicare quoniam ex istis duabus rationibus simpliciter sit essentialis potentiae, et consequenter an simpliciter differant essentialiter, vel non. Nam in duplici speciei essentiali poni non possunt, sicut in exemplis allatis, licet illa sint unum in genere naturali et plura in artificiali, vel e contra tamen genus artificiale accidentaliter se habet ad naturale, et non essentialiter, ergo restat explicare in potentia visiva equi et hominis, quae ex parte objecti sunt ejusdem speciei, et ex parte subjecti differunt, quoniam dicatur illis essentialis species, et ita an simpliciter sint ejusdem vel diversae speciei.

Quare alii tenent, quod illae potentiae sunt ejusdem speciei, tam in ratione potentiae, quam proprietatis, de quo visus et aliae similes potentiae, non consequuntur in homine secundum gradum specificum, sed genericum, quatenus sunt de genere animalium perfectorum. Quae autem sequuntur gradum genericum non est inconveniens, quod sint in subjectis specie diversis, quia non emanant ab eis quatenus specie diversa, sed ut convenient in superiori ratione. Neque est instantia in intellectu, qui sequitur gradum genericum intellectivi et tamen est diversa speciei in diversis. Etenim intellectus non manet ejusdem speciei in diversis gradibus, sed juxta diversam immaterialitatem diversae speciei, intellectus consequitur, et diversum respicit objectum specificativum, potentia autem visiva in equo et homine idem habet specificativum. Hunc modum dicendi refert Mag. Bannez I p. q. LXXVII, art. III, dubio unico ad 2.

Et juxta illum addere possumus, quod in potentia visiva et similibus vel possumus considerare speciem essentialem, et haec semper desumitur ab objecto, et sic simpliciter sunt ejusdem speciei in equo et in homine, nec dimanant a principiis specie diversis, sed ab eo quod est genericum, vel commune in animalibus perfectis participantibus istas species, sicut in omnibus animalibus ex gradu communi dimanant potentia tactus, et in omnibus viventibus potentia nutriendi et augmentandi. Vel possumus considerare peculiare aliquas qualitates, quae accidentaliter perficiunt, vel afficiunt istas potentias aliter in uno animali, quam in alio, sine variatione essentiali earum, ut quod aquila perfectius videat hominem, et homo perfectiorem tactum habeat, quam alia animalia et similiter, quod cogitativa in homine discurrat circa singularia, non in bruto, et similia. Et quoad istas accidentales perfectiones, illae potentiae sunt propriae diversorum animalium, quia tales perfectiones conveniunt illis potentiis ratione diversorum subjectorum in quibus sunt, et de quibus illas participant. Et ita in ratione proprietatis differunt specificae specie accidentali, ita quod id quod est intrinsecum proprietati ut proprietates talis, vel talis naturae speciei diversae, est accidentale potentiae visivae secundum se, et quidditative consideratae, secundum ordinem ad objectum, qui est simpliciter specificativus.